

Theater in LV: terugblik en scenario's voor de toekomst

Juni 2019

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Motie theateronderzoek	3
2	Wat ging er aan vooraf	4
2.1	Bezuiniging 2012	4
2.2	Ontwikkeling naar Culturele Hotspot	4
2.3	Komst culturele ondernemer	4
3	Wat is de huidige situatie	6
3.1	Theater Ludens	6
3.2	Het Veur Theater	6
4	Welke ontwikkelingen zijn er	8
5	Mogelijke scenario's	9
5.1	Scenario's	9
	Bijlage 1: Gegevens bezoekers en bezetting Theater Ludens	11
	Bijlage 2: Gegevens bezoekers en bezetting Het Veur Theater	14

1 Inleiding

1.1 MOTIE THEATERONDERZOEK

Bij de begrotingsbehandeling op 13 november 2018 heeft Theater Ludens voor 2019 extra subsidie (45.000 euro) gekregen uit de motie "Sluiting Servicecentrum Voorburg". Het Veur Theater heeft voor 2019 wederom een eenmalige subsidie gekregen (20.000 euro) uit de middelen voor het Masterplan Damcentrum. Het Veur Theater vraagt al langer om een structurele subsidie, omdat zij aangeven zonder subsidie het theater niet draaiende te kunnen blijven houden. Theater Ludens krijgt al langer verschillende eenmalige bedragen aan extra exploitatiesubsidie om uitvoering te kunnen geven aan de ambitie de culturele hotspot te zijn. De onzekerheid over een duurzaam sluitende exploitatie is door deze eenmalige bijdragen groot.

De huidige situatie is niet langer houdbaar. Het risico dat beide organisaties het niet redden door de financiële onzekerheid is groot, met alle gevolgen voor de cultureel-maatschappelijke ambities. Het is daarom van belang een knoop door te hakken over de gewenste theaterfunctie in Leidschendam-Voorburg. Hiermee wordt ook de raadsmotie uitgevoerd die vraagt om:

- *Een onderzoek uit te voeren naar de wenselijkheid en consequenties van een structurele subsidierelatie met Veur Theater. Dit onderzoek moet de basis vormen voor een discussie binnen de raad over het huidige cultuurbeleid (met betrekking tot theater) en vormt de input voor eventuele aanpassingen van het cultuurbeleid en de nieuw vast te stellen Cultuurvisie.*

In dit stuk vind u een stuk geschiedenis wat betreft de totstandkoming en exploitatie van de huidige theaterorganisaties in Leidschendam-Voorburg en mogelijke scenario's met betrekking tot de toekomst van de theaterlocaties en de daaraan verbonden gemeentelijke bijdrage.

2 Wat ging er aan vooraf

2.1 BEZUINIGING 2012

Bij de Kadernota 2011 is besloten dat de subsidie voor theater flink naar beneden werd bijgesteld. Vervolgens hebben beide toenmalige theaterorganisaties (Theater Camuz en Theater De Tobbe) afgesproken dat zij samen verder zouden gaan als één theaterorganisatie met het theater op het Burg. Feithplein. In het Actieplan Cultuur 2014-2018 (uitwerking Cultuurvisie) is dit theater, het huidige theater Ludens, als culturele hotspot aangewezen.

2.2 ONTWIKKELING NAAR CULTURELE HOTSPOT

Om richting te geven aan de ontwikkeling van culturele hotspot is onderzoek uitgevoerd door de DSP-groep. Volgens dit onderzoek, kon het theater met name groeien door:

- Een scherper profiel te kiezen;
- Zich meer te richten op maatschappelijke doelgroepen;
- Zijn ondernemerschap te versterken en
- Door in te zetten op de aantrekkelijkheid van Theater Ludens als "culturele locatie waar wat te beleven valt".

De gemeente heeft subsidie aan Theater Ludens toegekend voor de uitvoering van de volgende activiteiten, zoals omschreven in het Masterplan "*Theater Ludens, van doorsneetheater tot culturele ontmoetingsplaats*".

- Een professioneel en breed aanbod op het gebied van podiumkunsten;
- Het beheren van een theatervoorziening;
- Uitvoering geven aan het masterplan.

De subsidie draagt bij aan de volgende doelstellingen uit het Sociaal Kompas:

- handhaven van een goed voorzieningenniveau;
- sociaal isolement van inwoners voorkomen en bestrijden;
- de betrokkenheid van inwoners bij elkaar, de buurt en de stad vergroten;
- effectiever en efficiënter samenwerken in de keten(s).

Theater Ludens heeft voor een belangrijk deel invulling gegeven aan de adviezen van het DSP-rapport en aan zijn Masterplan. Het heeft een scherper profiel gekregen door het bedienen van maatschappelijke doelgroepen (jeugd en ouderen), een breder filmaanbod, taalcafé, ruimte bieden voor lokaal talent en samenwerking met culturele partners. De culturele hotspot heeft daardoor vorm en invulling gekregen. Het ondernemerschap krijgt o.a. invulling door de aandacht die wordt besteed aan een beter bereik van en communicatie met het publiek om de huidige programmering onder de aandacht te brengen. Tevens is het bezoekersaantal gestegen van 15.121 (2014) naar 31.590 (2018) (+109%), het ruimtegebruik van 421 dagdelen naar 703 dagdelen (+67%) en het activiteitenaanbod van 301 naar 506 (+68%). Theater Ludens is ook actief deelnemer aan de diverse trajecten voor samenwerking in het culturele veld, zoals bij het cultuurmenu, overleg toekomst bibliotheek en subsidietafel koers Basisvaardigheden en talentontwikkeling. De organisatie benut haar potentieel (fte professioneel en grootschalige vrijwillige inzet) daarmee nu volledig.

2.3 KOMST CULTURELE ONDERNEMER

Het Veur Theater is in 2013 gestart als cultureel ondernemer op de locatie Damlaan 44, als onderdeel van de VOF Alles naar Wens die tevens eetcafé De Heerlijkheid uitbaat. Het Veur Theater werd al snel gezien als de opvolger van Theater Camuz, dat eerder fuseerde met Theater de Tobbe in Voorburg en als Theater Ludens verderging. De ambitie was het theater commercieel te kunnen exploiteren. Dit bleek een financieel risicovolle onderneming en al snel is de rechtsvorm voor de

exploitatie van Het Veur Theater omgebogen naar een stichting, omdat dan het ontvangen van schenkingen, giften, legaten, donaties, sponsorgelden en subsidies mogelijk is. Stichting Het Veur Theater stelt zich ten doel om een laagdrempelig en hoogwaardig podium te bieden op het gebied van cabaret, toneel, muziek, film en jeugdtheater.

Ieder seizoen worden er zo'n 90 voorstellingen geprogrammeerd en de bezettingsgraad is de afgelopen seizoenen stabiel rond de 76%. Een lichte stijging t.o.v. de eerdere seizoenen. Zie hiervoor ook bijlage 2.

Het Veur Theater heeft door scherpe keuzes te maken met betrekking tot het populaire aanbod en het prijsniveau een hoge bezetting per voorstelling als resultaat. In de huidige programmering is met behulp van vrijwilligers ook ruimte gevonden voor jeugdvoorstellingen en klassieke muziek en de locatie wordt graag bezocht door de Leidschendamse scholen die deelnemen aan het cultuurmenu. Het Veur Theater wordt regelmatig benaderd door maatschappelijke partners voor activiteiten waarvoor een theatersetting een meerwaarde heeft. Er is ook geïnvesteerd in de achterzaal om extra mogelijkheden voor verhuur te kunnen bieden.

3 Wat is de huidige situatie

3.1 THEATER LUDENS

De inkomsten van theater Ludens zijn dankzij de keuze voor culturele hotspot als profiel en het verscherpte ondernemerschap ruim 40% gestegen, van € 95.000 (2014) tot € 134.500 (2017). Voor wat Theater Ludens nu presteert aan de invulling van de gemeentelijke subsidievoorwaarden schiet de huidige subsidie te kort, ondanks de aanmerkelijke stijging van de eigen inkomsten. Het tekort is afgedekt met de inzet uit:

- Eigen vermogen: Dat is dermate gedaald dat daar voor 2019 en verder geen beroep meer op kan worden gedaan.
- Extra eenmalige exploitatiesubsidies: Het eenmalige karakter van deze subsidies zorgt voor risico's met betrekking een duurzame bedrijfsvoering.
- Projectsubsidies: exploitatielasten zijn doorberekend in de activiteiten die zij als culturele hotspot podium bieden (Popcafé, Jeugdtheaterschool, Theaterdeel cultuurmenu), maar deze constructie is te onzeker om voort te zetten

Theater Ludens geeft aan dat met de huidige exploitatiesubsidie zij hun status als culturele hotspot niet voor de lange termijn waar kunnen maken en dat de subsidie zelfs te weinig is om de toekomst van het theater zeker te stellen. Voor vergelijkbare theaters en gemeenten worden hogere subsidies verleend om de gevraagde theatervoorziening te continueren.

Theater Ludens geeft aan dat zonder deze extra middelen er rigoureuze keuzes t.a.v. de programmering en de basis voor de culturele hotspot genomen gaan worden. De ruimte voor vernieuwing (en nieuwe invullingen van samenwerking met andere maatschappelijke partners) neemt af, het podium voor (jong) talent en experimenten verdwijnt. Er zullen minder dagdelen voor minder activiteiten beschikbaar zijn en de stijgende lijn die Theater Ludens de afgelopen jaren heeft laten zien zal verdwijnen en zelfs terugvallen naar de situatie voor 2014.

De aantrekkingskracht van het theater op m.n. de lokale bezoeker zal hierdoor geleidelijk afnemen en dat heeft dan vervolgens ook weer gevolgen voor de reguliere theaterprogrammering. Immers, bezoekers die via de culturele activiteiten kennismaken met het theater zijn ook eerder geneigd om een reguliere voorstelling of een andere culturele activiteit te bezoeken. De afbraak van activiteiten zoals de Jeugdtheaterschool en de pop-activiteiten levert weliswaar een bezuiniging op, maar ook een belangrijke breuk in het vertrouwen van het publiek en maatschappelijke partners in het theater als culturele hotspot.

Om de ambities als culturele hotspot blijvend waar te kunnen maken, heeft Theater Ludens een subsidiebedrag voor exploitatie van 280.000 euro (prijspeil 2019) nodig. Ten opzichte van het huidige bedrag is dat 90.000 euro meer. Dit bedrag is nodig om o.a. de minimale personele bezetting te kunnen garanderen die, met de inzet van de 50 vrijwilligers, de huidige programmering, PR, techniek van de huidige culturele hotspot waar te maken en ruimte hebben voor nieuwe samenwerkingen die in de toekomst nieuwe, multidisciplinaire dimensies aan de culturele hotspot te kunnen toevoegen.

3.2 HET VEUR THEATER

Stichting Het Veur Theater (cultureel ondernemer) krijgt op dit moment geen structurele subsidie. Zij betalen een maatschappelijk huurtarief voor het pand Damlaan 44 dat in gemeentelijk eigendom is en draaien vrijwel volledig op vrijwilligers. De activiteiten van Het Veur Theater worden van meerwaarde gezien voor de levendigheid in het Damcentrum en gewaardeerd als klein theater voor startende cabaretiers en try outs van gevestigde namen. Ook in het coalitieakkoord is Veur Theater genoemd: "In het masterplan Damcentrum is er aandacht voor cultuur en we hebben oog voor de rol die Het Veur Theater in dit centrum vervult."

Voor het voortbestaan van Het Veur Theater en de rol die dit theater naar eigen zeggen heeft in het lokale cultuurveld is er door hen al een aantal keer structurele subsidie aangevraagd. Deze is tot nu toe op basis van eerdere beleidskeuzes afgewezen, namelijk de keuze om slechts één theaterorganisatie te subsidiëren.

Het Veur Theater geeft aan jaarlijks structureel 45.000 euro aan subsidie nodig te hebben om als theater door te kunnen blijven gaan en daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke opgaven uit het Sociaal Kompas.

Dit is voornamelijk bedoeld voor een professionalisering van het personeel. Wil de programmering, techniek etc. op hetzelfde kwaliteitsniveau uitgevoerd blijven worden, moet daar volgens het Veur Theater een bijbehorend salaris tegenover staan. Anders is het handhaven van het huidige niveau niet langer mogelijk. Technici kunnen elders meer verdienen en ook de vrijwilligers die in bepaalde gevallen bijna een volledige werkweek draaien zullen op termijn mogelijk andere prioriteiten gaan stellen.

In de afgelopen jaren is weinig geïnvesteerd in het onderhoud, zowel van het pand als de technische installaties. En de benodigde PR is de afgelopen jaar betaald uit bijdragen van diverse lokale fondsen, maar inmiddels is er een einde gekomen aan hun financiële ondersteuning.

De inkomsten die het theater verwerft komen uit de kaartverkoop, het verpachten van de horeca en additionele financiering (b.v. vriendenbijdrage). Voorwaarden die volgens het Veur Theater bijdragen aan de inkomsten zijn het voeren van de juiste PR, combineren van theater en horeca (theaterarrangementen) en een goede balans in het cultureel en commercieel exploiteren van de ruimte.

4 Welke ontwikkelingen zijn er

- Cultuurvisie Van Forum tot Universum 2014

In de Cultuurvisie wordt het ontstaan van Culturele Hotspots toegejuicht: het zijn plekken voor actieve en passieve cultuur, voor de wijk en de buurt, voor de amateurkunstenaar en de professional, voor lessen, lezen en leren, voor rouw en plezier.

Van onze cultureel-maatschappelijke partners wordt gevraagd dat ze bijdragen aan het ontwikkelen van maatschappelijke vaardigheden (21st century skills). Creativiteit is één van deze vaardigheden. Kennis maken met kunst en cultuur door te leren, te doen en te ervaren, vergroot die vaardigheid. Samenwerking tussen de lokale cultuurinstellingen, het bedrijfsleven en de gemeente is ook daarvoor noodzakelijk.

- Verder bouwen aan de culturele hotspot

Voor de verdere ontwikkeling van de culturele hotspot is verregaande samenwerking met maatschappelijke partners nodig. Deze samenwerking kan leiden tot efficiëntere inzet personeel, kruisbestuiving van de activiteiten/ bezoekersgroepen, efficiënter ruimtegebruik en effectievere bediening van de doelgroepen. Gesprekken hierover vinden o.a. plaats aan de subsidietafels.

- Concurrentie (of niet)

Beide theaterorganisatie bekleden weliswaar technisch een andere positie als cultureel-maatschappelijk partner in Leidschendam-Voorburg, de een als gesubsidieerd theater, de ander als cultureel ondernemer. Maar voor de buitenwereld is dat verschil klein en worden ze beide aangesproken op hun vergelijkbare programma's en de tarieven die ze kunnen en moeten doorberekenen aan cultureel-maatschappelijke partners. Daardoor zijn ze toch concurrenten van elkaar, in plaats van dat ze elkaar versterken. De theaters beschikken elk over beperkte marketingslagkracht. Dit is in het huidige digitale tijdperk een nadeel. Ze halen er individueel onvoldoende uit, door samen te werken kunnen ze veel sterker staan. Door het afstemmen van de programmering kunnen potentiële theaterbezoekers een breder aanbod voorgeschoteld krijgen en kan elk podium een onderscheidende positie innemen. Gezamenlijke marketing kan leiden tot betere aansluiting bij het gedrag van potentiële theaterbezoeker. Tevens wordt de slagkracht vergroot.

Het Veur Theater en Theater Ludens hebben aangegeven graag te verkennen hoe zij naar een organisatie kunnen toegroeien (zie bijlage 2). Het huidige aanbod en variatie geldt als basiskwaliteit die het publiek geleverd moet kunnen worden. Gezamenlijke PR en programmering staan hiervoor al op de agenda. Na een positief resultaat op deze terreinen wordt echter ook verkend wat het betekend om als één organisatie verder te gaan, welke financiële en juridische consequenties dit heeft en wat dit betekent voor de invulling van de culturele hotspot.

5 Mogelijke scenario's

De ontwikkelingen zoals geschetst in voorgaande hoofdstukken dwingen de gemeente om een keuze te maken wat betreft de theaterfunctie in Leidschendam-Voorburg. Hieronder staan beschreven wat de verschillende mogelijke keuzes inhouden en welke gevolgen deze hebben voor de beide theaterorganisaties en de theaterfunctie in LV in het algemeen.

5.1 SCENARIO'S

1. Huidige situatie voortzetten:

Kosten: 190.000 euro (dekking huidige exploitatiesubsidie theater)

- Het waarschijnlijke gevolg is dat Het Veur Theater ophoudt te bestaan. De huurinkomsten van Damlaan 44 vervallen (nadeel 38.000 euro, prijspeil 2019).
- Theater Ludens zal tevens de deuren moeten sluiten. Theater Ludens is de afgelopen jaren overeind gebleven door elk jaar (verschillende bedragen) aan eenmalige extra subsidies te krijgen EN elk jaar een flinke greep in het eigen vermogen te doen. Beide opties zijn inmiddels uitgeput. Naar verwachting zal de verhuurder de gemeente aansprakelijk stellen voor het verlies aan huurinkomsten.

2. Beide theaters krijgen apart extra exploitatiesubsidie

2.1 Kosten: 45.000 euro voor Het Veur Theater

235.000 euro voor Theater Ludens

Totaal: 280.000 euro

- Het Veur Theater kan blijven bestaan en zet de huidige programmering voort. Omdat zij subsidiepartner worden zullen zij ook meedoen aan de subsidietafel(s) en de concurrentie aangaan met Theater Ludens voor het binnenhalen van de cultureel-maatschappelijke activiteiten die een plek krijgen in de diverse uitvoeringsplannen.
- Theater Ludens kan blijven bestaan, maar moet het programma drastisch bijstellen. Er zijn minder voorstellingen en er zijn minder mogelijkheden voor (cultureel)maatschappelijke partners om gebruik te maken van het podium. De kruisbestuiving (als je naar het theater gaat bezoek je ook sneller de andere cultureel-maatschappelijke activiteiten aldaar en als je via die activiteiten kennis maakt met het theater zal je sneller naar een voorstelling gaan) tussen beide neemt af. Er is tevens minder ruimte voor PR, wat uiteindelijk ook een negatief effect op het aantal bezoekers zal hebben.
- Theater Ludens kan hierdoor niet langer de ambities als culturele hotspot uit de Cultuurvisie waarmaken of een bijdrage leveren aan de vraag uit het Regioprofiel Cultuur om aan diverse Cultuurankers invulling te geven. Dit heeft gevolgen voor de positie aan de subsidietafel(s) en voor een eventuele samenwerking met andere maatschappelijke partners.

2.2 Kosten: 45.000 euro voor Het Veur Theater

285.000 euro voor Theater Ludens

Totaal: 325.000 euro

- In deze optie kan Theater Ludens de ambities als Culturele Hotspot blijven waarmaken en de huidige programmaruimte blijven inzetten en benutten. Ze kunnen inzet leveren aan de subsidietafel(s) en op de potentiële kansen die verdergaande samenwerking met maatschappelijke partners biedt.

In deze deelscenario's blijven de theaters naast elkaar bestaan, maar allebei als onafhankelijk subsidiepartner van de gemeente. Zij hebben dan dezelfde rechten en plichten. In deze scenario's verwachten we dat de concurrentie tussen de theaters toe neemt, omdat zij moeten "vissen" uit dezelfde vijver van (cultureel)maatschappelijke partners. Twee organisaties die min of meer hetzelfde bieden is niet efficiënt en niet bevorderlijk voor de samenwerking onderling, met de partners en de gemeente.

3. Samenwerking: twee podia vanuit één organisatie.

Kosten: 300.000 euro (schatting)

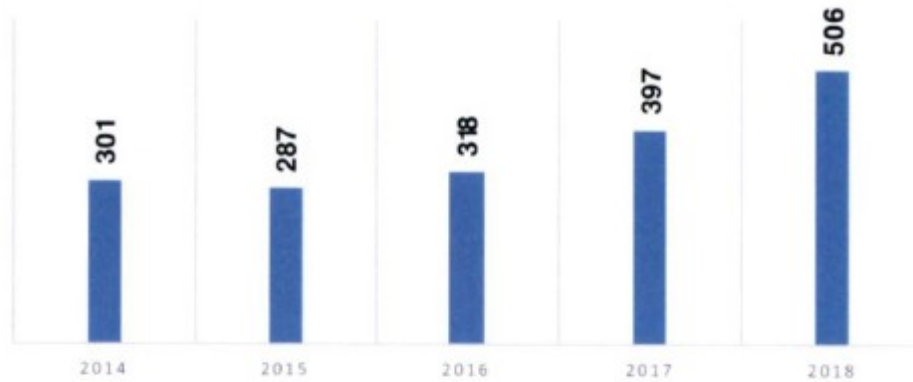
- De theaters hebben inmiddels naar elkaar uitgesproken dat zij willen onderzoeken hoe de samenwerking en uiteindelijke vorming van één theaterorganisatie tot stand kan komen (zie bijlage). Het stappenplan behelst een eerste stap met gezamenlijke PR, een tweede met een gezamenlijke programmering voor seizoen 2020-2021 en een derde met de definitieve vorming naar één theaterorganisatie. Tussen elke stap zit een go/no go moment waar moet worden besloten dat er uit de ervaring met die stap voldoende grond en vertrouwen is om de volgende stap aan te gaan.
- Er is in de kernen Leidschendam en Voorburg elk een levendig theater, waar ruimte is voor zowel landelijk als lokaal talent, waar cultuurmaatschappelijke partners een plek voor presentatie en bijeenkomsten vinden en die ook commercieel aantrekkelijke locaties aanbieden. Het behoud van theaters in beide kernen biedt ook naar de toekomst kansen om verdere samenwerking met anderen te onderzoeken en daarmee een grotere bijdrage te doen aan de leefbaarheid in beide centra.
- Beide podia bieden een complementaire cultuurprogrammering en combineren maatschappelijke en (semi)commerciële activiteiten met een horeca-ondersteuning.
- Beide podia worden geëxploiteerd door één organisatie die efficiënt werkt op het gebied van programmering en contractering, PR, aansturing van vrijwilligers en gastvrijheid.
- De organisatie is voor beide podia deelnemer aan de subsidietafels voor partners en gemeente om gezamenlijk ambities uit het Sociaal en Ruimtelijk Kompas te behalen, o.a. op het gebied van talentontwikkeling, maar ook om lokaal invulling te kunnen geven aan de Cultuurankermethode uit het Regioprofiel Cultuur.
- De structurele jaarlijkse kosten van dit scenario worden geschat op 300.000 euro. De theaters werken na het gezamenlijk akkoord om als één organisatie verder te gaan een plan uit voor een organisatie met twee podia dat binnen deze voorgestelde middelen past.

Bijlage 1: Gegevens bezoekers en bezetting Theater Ludens

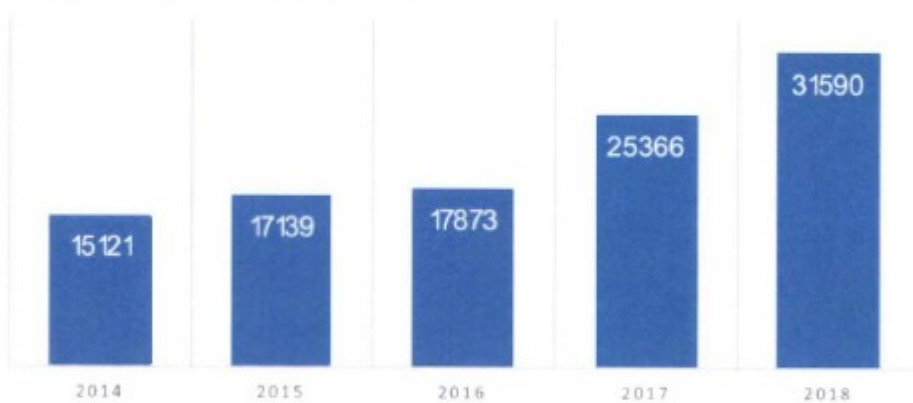
Cijfers uit 2017

CIJFERS 2014-2018					
2014					
Commerciële verhuren	11	Dagdelen	22	Bezoekers	890
Culturele verhuren	32	Dagdelen	11	Bezoekers	3470
Voorstellingen	130	Dagdelen	260	Bezoekers	9963
Interne organisatie	128	Dagdelen	128	Bezoekers	798
TOTAAL	301		421		15121
2015					
Commerciële verhuren	14	Dagdelen	25	Bezoekers	3263
Culturele verhuren	20	Dagdelen	38	Bezoekers	3571
Voorstellingen	125	Dagdelen	255	Bezoekers	9507
Interne organisatie	128	Dagdelen	128	Bezoekers	798
TOTAAL	287		446		17139
2016					
Commerciële verhuren	6	Dagdelen	13	Bezoekers	1260
Culturele verhuren	36	Dagdelen	57	Bezoekers	6634
Voorstellingen	140	Dagdelen	345	Bezoekers	9411
Interne organisatie	134	Dagdelen	134	Bezoekers	807
TOTAAL	316		549		18112
2017					
Commerciële verhuren	14	Dagdelen	30	Bezoekers	3364
Culturele verhuren	67	Dagdelen	101	Bezoekers	11134
Jeugdtheaterschool	12	Dagdelen	12	Bezoekers	360
Voorstellingen	168	Dagdelen	321	Bezoekers	12101
Interne organisatie	135	Dagdelen	135	Bezoekers	836
TOTAAL	396		599		27795
2018 (extrapolatie cijfers 2017)					
Commerciële verhuren	20	Dagdelen	29	Bezoekers	4000
Culturele verhuren	80	Dagdelen	100	Bezoekers	9840
Jeugdtheaterschool	46	Dagdelen	46	Bezoekers	1500
Voorstellingen	191	Dagdelen	359	Bezoekers	15380
Interne organisatie	169	Dagdelen	169	Bezoekers	870
TOTAAL	506		703		31590

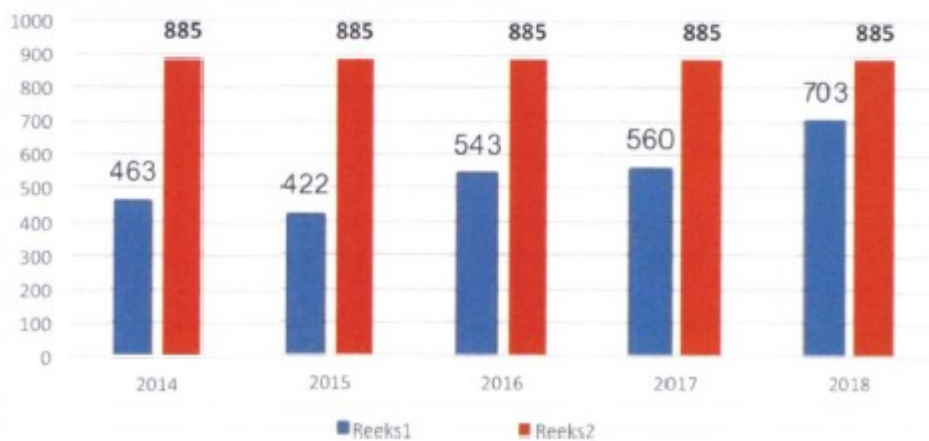
AANTAL ACTIVITEITEN INSLUDENS

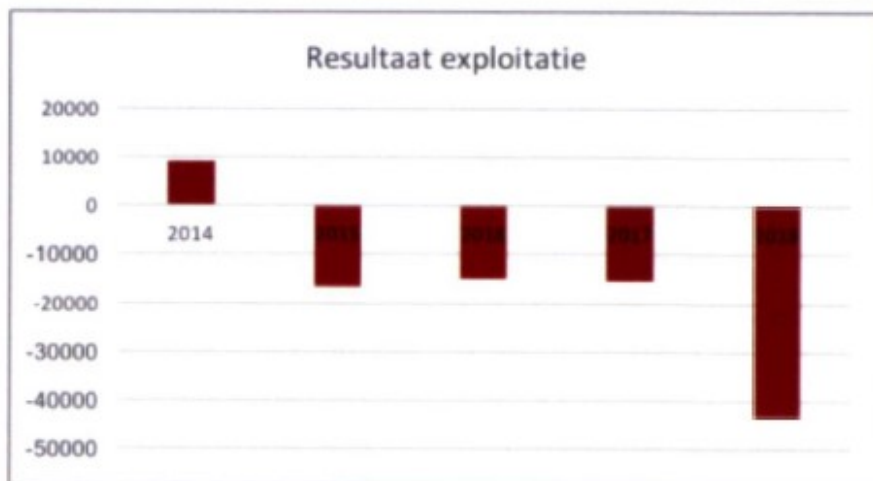
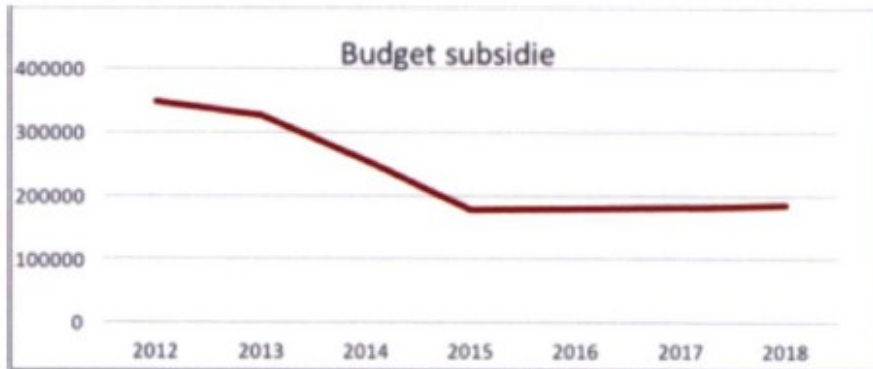
AANTALLEN BEZOEKERS

AANTAL DAGDELEN IN GEBRUIK

 Totaal beschikbaar aantal dagdelen

Bijlage 2: Gegevens bezoekers en bezetting Het Veur Theater

Cijfers april 2019

